

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ในการสื่อความหมายผู้วิจัยได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหาสารคาม
%	แทน	ร้อยละ
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	แทน	ผลบวกกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean of Squares)
df	แทน	ขั้นของความเป็นอิสระ (Degrees of Freedom)
F	แทน	ค่าที่จะพิจารณาความมีนัยสำคัญจากการแจกแจงแบบ F (F-distribution)
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลำดับขั้นในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำวันมารับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยแจกแบบสอบถามไป 245 ชุด และเก็บแบบสอบถามคืนทั้งหมด 245 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows โดยจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 อำเภอพัคฆภูมิพิสัย สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 อำเภอพัคฆภูมิพิสัย สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมา
ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 อำเภอพัคฆภูมิพิสัย
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวน และร้อยละของข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่งและสถานภาพในการปฏิบัติงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้บริหารสถานศึกษา	57	23.26
ครูวิชาการ	57	23.26
ครูผู้สอน	131	53.48
รวม	245	100.00

ตอนที่ 2 สภาพการปฏิบัติงานการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 อำเภอพัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผู้วิจัยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
โดยรวมและรายด้าน ผลปรากฏ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่จัดการศึกษาช่วงชั้นที่ 1-3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เป็นรายด้าน

สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม	3.89	0.66	มาก
การปรับรายละเอียดของเนื้อหา	3.86	0.69	มาก
การปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียน	3.78	0.70	มาก
การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่	3.73	0.67	มาก
การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม	3.78	0.72	มาก
การนำกลุ่มต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร	3.68	0.71	มาก
ประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการพัฒนาหลักสูตร	3.48	0.78	ปานกลาง
การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน	3.60	0.76	มาก
โดยรวม	3.69	0.63	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร โดยรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน 8 ด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 7 ด้าน และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมาคือ ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา ($\bar{X} = 3.86$) และด้านการปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียน ($\bar{X} = 3.78$) และการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม ($\bar{X} = 3.78$)

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารหลักสูตรให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา	4.00	0.72	มาก
2	ศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือจัดกิจกรรมเสริม	3.91	0.74	มาก
3	จัดทำข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณีวัฒนธรรมทรัพยากร	3.84	0.85	มาก
4	กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น	3.93	0.81	มาก
5	นำข้อมูลพื้นฐานในข้อ 3 มาใช้ในการปรับกิจกรรมการเรียนการสอน หรือจัดกิจกรรมเสริมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น	3.80	0.78	มาก
รวม		3.83	0.66	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม เป็นรายชื่อ 5 ข้อ พบว่า ทุกข้อ มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ประชุมชี้แจงคณะกรรมการบริหารหลักสูตรให้เข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ กำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.93$) และศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรก่อนการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม ($\bar{X} = 3.91$)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม ทรัพยากรในท้องถิ่น	3.80	0.79	มาก
2	ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้เหมาะสมกับคาบเวลาที่มีอยู่	3.75	0.77	มาก
3	ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพและความ ต้องการของนักเรียน	3.83	0.79	มาก
	รวม	3.80	0.69	มาก

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
จากตารางที่ 5 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา เป็นรายชื่อ 3 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้สอดคล้องกับ
สภาพและความต้องการของนักเรียน ($\bar{X} = 3.83$) รองลงมาคือ ปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้
สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น เช่น อาชีพ เศรษฐกิจ ประเพณี วัฒนธรรม
ทรัพยากรในท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) และปรับรายละเอียดของเนื้อหาให้เหมาะสมกับคาบเวลาที่มี
อยู่ ($\bar{X} = 3.75$)

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียน เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียน	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	สำรวจสื่อ/เอกสารหรือหนังสือที่มีในท้องถิ่น	3.66	0.83	มาก
2	ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากร ท้องถิ่น หาง่าย ราคาถูก น่าสนใจ	3.77	0.83	มาก
3	ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้ เหมาะสมกับเนื้อหา	3.79	0.75	มาก
4	ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และรวดเร็วขึ้น	3.78	0.73	มาก
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม รวม		3.75	0.67	มาก

Rajabhat Mahasarakham University

จากตารางที่ 6 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านการปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียน เป็นรายชื่อ 4 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติ
อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ปรับปรุงและ/หรือ
เลือกใช้สื่อให้สนองจุดประสงค์การเรียนรู้เหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ
ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อที่ช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น และรวดเร็วขึ้น ($\bar{X} = 3.78$) และ
ปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องกับทรัพยากรท้องถิ่น หาง่าย ราคาถูก น่าสนใจ
($\bar{X} = 3.77$)

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหากิจกรรมของหลักสูตรก่อนจัดทำ สื่อการเรียนขึ้นใหม่	3.71	0.77	มาก
2	จัดทำสื่อการเรียนขึ้นใหม่โดยไม่มีเนื้อหาซ้ำซ้อนกับสื่อการ เรียนของกระทรวงศึกษาธิการ	3.44	0.83	ปานกลาง
3	สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาและกิจกรรม การเรียนการสอน	3.76	0.80	มาก
4	สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่และเหมาะสมกับเวลาเรียน	3.69	0.72	มาก
5	สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน	3.82	0.79	มาก
6	สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่สอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่นหาง่าย ราคาถูกน่าสนใจ	3.79	0.81	มาก
รวม		3.70	0.66	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านการจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ เป็นรายชื่อ 6 ข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
มาก 5 ข้อ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 1 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหา
น้อย 3 อันดับแรก คือ สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่เหมาะสมกับวัยของนักเรียน ($\bar{X} = 3.82$) รองลงมาคือ
สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่สอดคล้องกับทรัพยากรในท้องถิ่นหาง่าย ราคาถูกน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.79$)
และ สื่อที่จัดทำขึ้นใหม่สอดคล้องกับจุดประสงค์เนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน
($\bar{X} = 3.76$)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	วิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมของหลักสูตรและสภาพ ความต้องการของท้องถิ่นก่อนจัดทำคำอธิบายรายวิชา	3.86	0.74	มาก
2	จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมในเนื้อหาที่ไม่ปรากฏใน หลักสูตรหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้	3.64	0.81	มาก
3	จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมในรูปของคณะกรรมการ	3.68	0.86	มาก
	รวม	3.73	0.72	มาก

จากตารางที่ 8 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านการจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม เป็นรายชื่อ 3 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ใน
ระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือวิเคราะห์จุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม
ของหลักสูตรและสภาพความต้องการของท้องถิ่นก่อนจัดทำคำอธิบายรายวิชา ($\bar{X} = 3.86$)
รองลงมาคือ จัดทำคำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมในรูปของคณะกรรมการ ($\bar{X} = 3.68$) และจัดทำ
คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมเนื้อหาที่ไม่ปรากฏในหลักสูตรหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.64$)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการนำกลุ่มต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
จัดการเรียนการสอนและพัฒนาหลักสูตร เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการนำกลุ่มต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	กลุ่มที่ 1 คติ ความคิด, ความเชื่อ	3.59	0.84	มาก
2	กลุ่มที่ 2 ศิลปหัตถกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี	3.72	0.79	มาก
3	กลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น	3.84	0.86	มาก
4	กลุ่มที่ 4 แนวปฏิบัติหรือเทคโนโลยีชาวบ้าน	3.51	0.79	มาก
	รวม	3.66	0.70	มาก

จากตารางที่ 9 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ด้านการนำกลุ่มต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นรายชื่อ 4 ข้อ
พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ
แรก คือ กลุ่มที่ 3 การประกอบอาชีพของท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.84$) รองลงมาคือ กลุ่มที่ 2
ศิลปหัตถกรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ($\bar{X} = 3.72$) และกลุ่มที่ 1 คติ ความคิด และ
ความเชื่อ ($\bar{X} = 3.59$)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียน การสอน และการพัฒนาหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน	3.65	0.92	มาก
2	ช่างฝีมือหรือช่างเทคนิคชาวบ้าน	3.70	0.85	มาก
3	พระสงฆ์	3.60	1.00	มาก
4	ผู้อาวุโสหรือผู้แก่เฒ่า	3.46	0.98	มาก
5	ผู้นำทางศาสนาอื่น ๆ	3.10	1.16	ปานกลาง
6	ศิลปินการแสดงพื้นเมืองดนตรี-นาฏศิลป์ในหมู่บ้าน	3.26	1.03	ปานกลาง
	รวม	3.46	0.80	ปานกลาง

Rajabhat Mahasarakham University
จากตารางที่ 11 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร

ด้านประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนา
หลักสูตรการนำ เป็นรายชื่อ 6 ข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 4 ข้อ และมีการปฏิบัติอยู่
ในระดับปานกลาง 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ช่างฝีมือ
หรือช่างเทคนิคชาวบ้าน ($\bar{X} = 3.70$) รองลงมาคือ ปราชญ์ชาวบ้านหรือปัญญาชนชาวบ้าน
($\bar{X} = 3.65$) และพระสงฆ์ ($\bar{X} = 3.60$)

ตารางที่ 11 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารและการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นรายชื่อ

ข้อ	สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านการบริหารและการนิเทศภายในสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	การประชุมชี้แจงให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.77	0.92	มาก
2	การเสาะแสวงหาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน	3.74	0.92	มาก
3	จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.76	0.89	มาก
4	การติดต่อประสานงานกับผู้รู้ในท้องถิ่น	3.51	0.88	มาก
5	ให้นักเรียนไปฝึกงานกับปราชญ์ชาวบ้านหรือสถานประกอบการ	3.60	0.86	มาก
6	ให้นักเรียนไปสำรวจข้อมูลในท้องถิ่นแล้วนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.43	0.90	ปานกลาง
7	การพัฒนาหลักสูตรร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน	3.56	0.89	มาก
8	การนำความรู้แนวคิด/ผลงานของปราชญ์ชาวบ้านมาสอน	3.44	0.92	ปานกลาง
9	การเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาทำการสอนที่โรงเรียน	3.18	1.07	ปานกลาง
10	การเก็บรวบรวมสิ่งของเพื่อทำเป็นพิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.58	0.90	มาก
11	การสร้างขวัญกำลังใจของชมรมชมรมภูมิปัญญาท้องถิ่นตามโอกาสอันควร	3.57	0.76	มาก
	รวม	3.78	0.85	มาก

จากตารางที่ 11 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรด้านการบริหารและการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นรายชื่อ 11 ข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 8 ข้อ และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ประชุมชี้แจงให้เข้าใจและเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.77$) รองลงมาคือ จัดทำข้อมูลสารสนเทศภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.76$) และการเสาะแสวงหาและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.74$)

ตอนที่ 3 ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

ตารางที่ 12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร เป็นรายด้าน

ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร	ระดับปัญหา		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.84	0.82	ปานกลาง
ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา	2.64	0.77	ปานกลาง
ด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน	2.44	0.83	น้อย
รวม	2.62	0.72	ปานกลาง

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
 Rajabhat Mahasarakham University

จากตารางที่ 12 พบว่า ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรเป็นรายด้าน พบว่า โดยรวม มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.62$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 1 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.84$) รองลงมาคือ ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ($\bar{X} = 2.64$) และด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน ($\bar{X} = 2.44$)

ตารางที่ 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นรายชื่อ

ข้อ	ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระดับปัญหา		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ขาดแคลน/หรือไม่มีครูภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน	3.05	1.06	ปานกลาง
2	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้	2.98	0.98	ปานกลาง
3	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา	2.52	0.95	ปานกลาง
4	ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นมีไม่สามารที่จะมาร่วมกิจกรรมการเรียน การสอนในเวลาราชการ	2.82	1.09	ปานกลาง
	รวม	2.84	0.82	ปานกลาง

จากตารางที่ 13 พบว่า ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นรายชื่อ 4 ข้อ พบว่า ทุกข้อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
ปานกลาง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ขาดแคลน/หรือไม่มีครูภูมิ
ปัญญาท้องถิ่นในชุมชน ($\bar{X} = 3.05$) รองลงมาคือ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่มีความสามารถ
ในการถ่ายทอดความรู้ ($\bar{X} = 2.98$) และ ครูภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สามารถที่จะมาร่วมกิจกรรม
การเรียนการสอนในเวลาราชการ ($\bar{X} = 2.82$)

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นรายชื่อ

ข้อ	ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา	ระดับปัญหา		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	ขาดการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียน	2.47	1.06	น้อย
2	ขาดทักษะกระบวนการในการวางแผน/โครงการของโรงเรียน	2.59	1.00	ปานกลาง
3	ความไม่เหมาะสมของเวลาที่สถานศึกษาจัดให้	2.66	1.03	ปานกลาง
4	ผู้บริหารและครูไม่เห็นความสำคัญในการนำภูมิปัญญา ท้องถิ่นมาใช้ในการเรียนการสอน	2.27	1.09	น้อย
5	โรงเรียนไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ	3.29	1.19	ปานกลาง
6	ครูไม่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.64	0.97	ปานกลาง
7	โรงเรียนไม่ได้ดำเนินการศึกษารวบรวมข้อมูลสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการของนักเรียน/ท้องถิ่น	2.52	1.00	ปานกลาง
8	ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.68	1.01	ปานกลาง
	รวม	2.64	0.77	ปานกลาง

จากตารางที่ 14 พบว่า ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา เป็นรายชื่อ 8 ข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ
ปานกลาง 6 ข้อ และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย
3 อันดับแรก คือ สถานศึกษาไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ($\bar{X} = 3.29$) รองลงมาคือ
ครูไม่ได้จัดทำแผนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.68$) และครูไม่มีความรู้
ความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.64$)

ตารางที่ 15 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน

ข้อ	ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน	ระดับปัญหา		
		$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1	นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.63	0.98	ปานกลาง
2	นักเรียนไม่สนใจในการเรียน โดยภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.57	0.96	ปานกลาง
3	นักเรียนไม่มีความปลอดภัย	2.13	1.02	น้อย
4	นักเรียนขาดทักษะและกระบวนการเทคนิควิธีการเรียนรู้	2.70	0.99	ปานกลาง
5	ผู้ปกครองเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น	2.17	1.10	น้อย
6	ผู้ปกครอง ชุมชน ขาดความเชื่อถือ เชื่อมั่นในวิทยากร ภูมิปัญญาท้องถิ่น	2.42	1.10	น้อย
	รวม	2.44	0.83	น้อย

Rajabhat Mahasarakham University

จากตารางที่ 15 พบว่า ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน เป็นรายข้อ 6 ข้อ พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง 3 ข้อ
และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 3 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ
นักเรียนขาดทักษะและกระบวนการ เทคนิควิธีการเรียนรู้ ($\bar{X} = 2.70$) รองลงมาคือ นักเรียน
ไม่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.63$) และ นักเรียนไม่สนใจในการเรียน โดยภูมิ
ปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 2.57$)

ตอนที่ 4 การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการ
พัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 วิเคราะห์หาค่าความแปรปรวนทางเดียว One - way ANOVA และ
เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ตามวิธี Least Significance Difference (LSD)

3.1 การเปรียบเทียบสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรใน
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2
โดยรวม ผลปรากฏดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
 ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ที่มีสถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F
การปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือ กิจกรรมเสริม	ระหว่างกลุ่ม	2.89	2	1.45	3.41*
	ภายในกลุ่ม	102.75	242	0.43	
	รวม	105.64	244		
การปรับรายละเอียดของเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	2.24	2	1.12	2.37
	ภายในกลุ่ม	114.17	242	0.47	
	รวม	116.41	244		
การปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อ การเรียน	ระหว่างกลุ่ม	1.23	2	0.62	1.25
	ภายในกลุ่ม	119.68	242	0.50	
	รวม	120.91	244		
การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่	ระหว่างกลุ่ม	1.49	2	0.75	1.68
	ภายในกลุ่ม	107.40	242	0.44	
	รวม	108.89	244		
การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม	ระหว่างกลุ่ม	1.24	2	0.62	1.20
	ภายในกลุ่ม	124.53	242	0.52	
	รวม	125.76	244		
การนำกลุ่มต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และ การพัฒนาหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	2.41	2	1.21	2.41
	ภายในกลุ่ม	121.23	242	0.50	
	รวม	123.64	244		
ประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	2.56	2	1.28	2.13
	ภายในกลุ่ม	145.55	242	0.60	
	รวม	148.11	244		
การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน	ระหว่างกลุ่ม	4.62	2	2.31	4.09*
	ภายในกลุ่ม	136.59	242	0.56	
	รวม	141.22	244		
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.50	2	1.25	3.17*
	ภายในกลุ่ม	95.24	242	0.39	
	รวม	97.74	244		

จากตารางที่ 16 พบว่า สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวมมีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 8 ด้าน พบว่า ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม และด้านการบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน มีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการปรับรายละเอียดของเนื้อหา การปรับปรุงและ/หรือเลือกใช้สื่อการเรียน การจัดทำสื่อการเรียนการสอนชิ้นใหม่ การจัดทำคำอธิบายหรือรายวิชาเพิ่มเติม การนำกลุ่มต่าง ๆ ของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และประเภทเจ้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 17 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม จำแนกตามสถานภาพมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

สถานภาพ	Kajabhat Mahasarakham University			
	$\bar{X}$	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูวิชาการ	ครูผู้สอน
		4.09	3.80	3.85
ผู้บริหารสถานศึกษา	4.09	-	.29*	0.20*
ครูวิชาการ	3.80		-	0.08
ครูผู้สอน	3.85			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 17 พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มากกว่าครูวิชาการ และครูผู้สอน ส่วนครูวิชาการกับครูผู้สอน เห็นว่ามีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 18 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านการปรับกิจกรรมการเรียน
การสอนหรือกิจกรรมเสริม จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	ผู้บริหารสถานศึกษา			
	$\bar{X}$	3.86	3.58	3.67
ผู้บริหารสถานศึกษา	3.86	-	.29*	0.24*
ครูวิชาการ	3.58	-	-	0.05
ครูผู้สอน	3.67	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 18 พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย สำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนหรือกิจกรรมเสริม
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่ามี
การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มากกว่า ครูวิชาการ และครูผู้สอน ส่วนครูวิชาการ
กับครูผู้สอน เห็นว่ามีสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นใช้ในการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ สภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้าน การบริหารและการนิเทศภายในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	$\bar{X}$	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูวิชาการ	ครูผู้สอน
		3.84	3.45	3.56
ผู้บริหารสถานศึกษา	3.84	-	.38*	.27*
ครูวิชาการ	3.45		-	.11
ครูผู้สอน	3.56			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 19 พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ด้านการบริหารและการนิเทศภายใน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร มากกว่า ครูวิชาการ และครูผู้สอน ส่วนครูวิชาการกับครูผู้สอนเห็นว่าสภาพการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ไม่แตกต่างกัน

3.2 การเปรียบเทียบปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวม ผลปรากฏดังตารางที่ 20

ตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีตามสถานภาพตำแหน่งแตกต่างกัน

แหล่งความแปรปรวน		SS	df	MS	F
ด้านบุคลากรที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น	ระหว่างกลุ่ม	1.03	2	0.51	0.68
	ภายในกลุ่ม	183.61	242	0.76	
	รวม	184.63	244		
ด้านสถานศึกษาและบุคลากรใน สถานศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	4.24	2	2.12	3.35*
	ภายในกลุ่ม	152.93	242	0.63	
	รวม	157.17	244		
ด้านผู้เรียน/ผู้ปกครอง/ชุมชน	ระหว่างกลุ่ม	1.64	2	0.82	1.14
	ภายในกลุ่ม	173.24	242	0.72	
	รวม	174.88	244		
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.55	2	0.27	0.49
	ภายในกลุ่ม	135.86	242	0.56	
	รวม	136.40	244		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 20 พบว่า ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร
สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยรวมมีปัญหา
ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน พบว่า ด้านสถานศึกษาและบุคลากรใน
สถานศึกษา มีปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบุคลากรที่เป็น
ภูมิปัญญาท้องถิ่น และผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน มีปัญหาไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 21 ผลการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ

สถานภาพ	$\bar{X}$	ผู้บริหารสถานศึกษา	ครูวิชาการ	ครูผู้สอน
		ผู้บริหารสถานศึกษา	-	.36*
ครูวิชาการ			-	.26*
ครูผู้สอน				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 พบว่า ผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร ด้านสถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่ผู้บริหารสถานศึกษากับครูวิชาการ และครูวิชาการกับครูผู้สอน เห็นว่าปัญหาแตกต่างกันอย่างมากว่าครูวิชาการ ส่วนผู้บริหารสถานศึกษากับครู เห็นว่ามีปัญหาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรไม่แตกต่างกัน